

## **Nema nista od povratka kuci**

**Author:** [Gordana Katana](#)

Srpske izbjeglice bez mogucnosti da se vrate svojim domovima suocavaju se sa mogucnoscu da se opet nadju na ulici

"Oni eto slave, a ja cu taj 4. avgust zauvijek pamtiti kao dan kada sam ostao bez domovine, korjena, kuce... Zbog ucesca u ratu bojim se da se vratitim u Hrvatsku, a ovdje u Republici Srpskoj takodje sam tudjinac. Jednostavno, mi Srbi iz Hrvatske smo vjerovatno jedini apatridi na zemaljskoj kugli", prica Janko Velimirovic izbjeglica iz Karlovca.

Republika Hrvatska 4. avgust slavi kao Dan domovinske zahvalnosti.

Toga dana 1995. godine vojno-policijske snage okoncale su akciju "Oluja" i pod teritorijalno-pravni integritet Hrvatske vratile podrucje samoproglašene Republike Srpske Krajine.

U isto vrijeme desetine hiljada hrvatskih drzavljana srpske nacionalnosti koji su na taj dan pred "Olujom" napustili domove i spas potrazili u izbjeglistvu sa tugom se sjecaju 4. avgusta i jos uvijek se nadaju da ce jednoga dana rjesiti svoj status, bilo povratkom u Hrvatsku, bilo u sadasnjim mjestima zivljenja.

Prema popisu izbjeglih i raseljenih lica sto su ga u decembru 2000. godine proveli UNHCR i Ministarstvo za izbjeglice u RS zivi 24 hiljade Srba izbjeglih iz Hrvatske. Po rijecima Petra Dzodana, predsjednika Udruzenja Srba iz Krajine, moze se reci da u RS zivi oko 40 hiljada Srba iz Hrvatske, jer se na popis nije odazvalo oko 15 hiljada Srba iz Hrvatske.

"Nakon svakog popisa, ljudi su se nadali da ce im se polozej popraviti, a svaki put bi dozivjeli razocaranje", objasnjava Dzodan. "Zbog toga se mnogi nisu ni prijavili".

Sest godina nakon rata, jos uvek nije rijesen status Srba iz Krajine. Ne moze se naci zaposlenje, jer se sama RS nalazi pred ekonomskim kolapsom.

Oni se ne mogu vratiti u svoje kuce u Hrvatskoj. Mnogi od njih su se smjestili u kuce koje pripadaju Hrvatima protjeranim iz Banjaluke. U ljeto 1995.godine, razljuceni Srbi koji su protjerani iz Hrvatske prisilili su Bosnjake i Hrvate iz Banjaluke da napuste svoje kuce, sto je prognane Hrvate navelo da potraze krov nad glavom u Krajini.

Mnogi ne mogu ostati tu gdje su. U novembru 2000. godine, nakon sto je Wolfgang Petritch, Visoki predstavnik najavio povratak raseljenih lica u njihove predratne domove, povecan je broj naloga za delozaciju. To znaci da se Bosnjaci i Hrvati iz Banjaluke mogu vratiti svojim kucama. Ali, srpske izbjeglice nemaju kud da idu.

Prica Janka Velimirovica je tipicna. Njegovo progonstvo traje od ljeta 1991.godine kada je u Karlovcu ostao bez posla, i sa suprugom se privremeno smjestio kod roditelja u Krnjak, mjestasce u okolini Karlovca.

"Bio sam zaposlen u Ministarstvu odbrane i vjerovao kako ce se svi sukobi izmedju Srba i Hrvata okoncati brzo i bez oruzanih sukoba", kaze ovaj cetdesetogodisnji politolog. Rat koji je planuo nije mu dao veliku mogucnost izbora. "Ja sam Srbin i bilo je normalno da ostanem sa svojimima", objasnjava Janko.

Iz Hrvatske je izbjegao u toku "Oluje" i poslije kratkog boravka u Srbiji u februaru 1996. godine obreo se sa porodicom u Banjaluci. Ministarstvo za izbjegla i raseljena lica Republike Srpske Janku je na privremeno korišćenje dodijelilo kucu Hrvata, koji je iz Banjaluke prognan u jesen 1995. godine. Vlasnik je trazio povrat imovine i delozacije je zakazana za 27. avgust 2001. godine.

"Ako mi lokalne vlasti ne pronadju alternativni smjestaj ni sam ne znam kuda cu sa zenom i kcerkom", govori Janko. Prema njegovim rijecima sve bi bilo lakse kada bi bar neko od njih dvoje bilo zaposleno.

I on i supruga Lena jedno vrijeme su radili u novinskoj agenciji "Fles". To je bio projekat koji je imao za cilj da javnost informise o položaju Srba izbjeglih iz Hrvatske. "Vlada RS nije imala sredstava, a bojim se ni interesa da dalje finansira agenciju, a medjunarodni donatori su brzo izgubili interes za ovaj projekt", kaze Janko.

Tako ova troclana porodica jedini siguran prihod ima od dodatka na trogodisnju kcerku u iznosu od 40 KM mjesecno. "Kako zivimo? Pa tesko, zeljni svega i svacega. I ove stvari koje vidite su tudje. Kada nas deloziraju necemo imati ni kreveta da na njega legnemo", rezignirano kaze Janko.

Pricu veoma slicnu ovoj mogao bi da isprica najveći broj Srba koji su u neprekidnoj izbjeglickoj koloni u avgustu 1995. godine napustili Krajinu i nastanili se Republici Srpskoj.

Dzodan tvrdi da od 1995.godine nije nista konkretno ucinjeno da se ljudima koji se ne zele vratiti u Hrvatsku omoguci potpuna integracija u drustvo. On naglasava da se to prije svega odnosi na trajno rjesavanje stambenog pitanja.

"Ovako zivimo u tudjoj, bosnjackoj i hrvatskoj imovini ciji smo cuvari i vecina od nas ne vidi nikakvu buducnost ni za sebe ni svoju djecu".

Prema njegovim rijecima i onaj dio ljudi koji su dobili dokumenta RS, sada sa neizvjesnoscu cekaju hoce li ista ostati validna. "Intencija je drzanih struktura da pitanje dokumenata bude regulisano na nivou drzave Bosne i Hercegovine umjesto entiteta, a jos uvijek nije odluceno da li ce i pod kojim uslovima Srbi izbjegli iz Hrvatske moci rijesiti svoj status u BiH", pojasnio je Dzodan.

U Hrvatsku se vracaju uglavnom stariji ljudi. Milica Romić se vratila u aprilu, nakon sest godina izbjeglistva, u svoje selo Lasinjski Sjenicak, na nekadasnjoj teritoriji Republike Srpske Krajine. "Stara sam pedeset godina i ja sam najmladja", kaze ona, "Mladi su otisli u Ameriku, Evropu i Australiju".

Stariji Srbi se ne plase osvete hrvatskih susjeda, zele da se vrate tamo gdje su rodjeni, kaze ona, gdje su proveli veci dio svog zivota.

Da je do imovine u Hrvatskoj tesko doci mozda najbolje govori prica Petra Kunica, izbjeglice iz Karlovca.

On je 1997. godine pokrenuo postupak za povrat imovine u Hrvatskoj. "U okolini Karlovca posjedujem porodicnu kucu i restoran, koju su vlasti dodijelile na korišćenje demobilisanom oficiru hrvatske vojske. Godinu i po dana stanovao sam kod prijatelja u Karlovcu i vodio postupak za povrat imovine. Nakon niza rjesenja i odluka imovina mi je vracena, no nisam uspio da se uselim u kucu. Jednostavno, niko od nadlezni vlasti u Karlovcu nece da izvrši delozaciju demobilisanog borca", prica Kunic.

Kako u Karlovcu nije mogao da nadje bilo kakav posao, ponovo se vratio u Banjaluku. Sa porodicom je jedno vrijeme boravio u bosnjackoj kuci iz koje je deloziran u januaru ove godine.

"Sada su mi rodjaci ustupili garsonjeru u kojoj zivim sa suprugom, sinom i kcerkom. Ni supruga ni ja nemamo stalno zaposlenje. Ona cisti stanove, ja radim tokom ljeta kao pomocni radnik na gradjevini. Svakoga mjeseca kupujemo hranu na pocek u prodavnici, pa kad se nesto zaradi platimo. Pa, onda, ponovo", kaze Kunic.

S druge strane, oni koji bi prodajom imovine zeljeli da rijese svoje zivotne probleme kazu da im se za njihovu imovinu nude mizerne sume.

Sedamdesetogodisnjem Mihajlu Marenicu, kuca u okolini Siska vracena je 1999. godine. On i supruga Katica, dobili su bez problema hrvatska dokumenta i penziju. Ipak, kako ne zele da se vrata u Hrvatsku u vise navrata pokusali su da prodaju kucu. "Rijec je o porodicioj kuci i velikom poljoprivrednom zemljistu, za koje nam je nudjeno 15 hiljada DEM. Ja na to ne mogu da pristanem", kaze Mihajlo.

Mnoge izbjeglice su vjerovale da ce nakon promjene vlasti u Hrvatskoj, vlada premijera Racana olaksati proceduru za povratak ljudi i imovine.

Djuro Markovic aktivista Komiteta za ljudska prava iz Karlovca, rekao je da su do sada hrvatske vlasti poporavile samo jednu kucu koja pripada Srbinu. Ova obnova do koje je doslo 1996.godine, "vjerovatno je predstavljala gresku", rekao je on, buduci da je vlasnistvo zene koja zivi u mjesovitom braku.

Dzordan kaze da su se prije 18 mjeseci kada je Racanova vlada dosla na vlast, srpske izbjeglice ponadale da ce nova vlada olaksati proceduru povratka imovine i ljudi.

Iako je 25 odsto izbjeglica, mahom starijih ljudi, dobilo hrvatska dokumenta, malo je toga preduzeto. Dzodan insistira da bez potvrde o drzavljanstvu, licne karte i pasosa, procedura povratka imovine ne moze poceti.

Gordana Katana je dopisnik sarajevskog lista "Oslobodjenje" iz Banjaluke.

Ovaj tekst se upravo prevodi

**Location:** [Croatia](#)  
[Bosnia and](#)  
[Herzegovina](#)

---

**Source URL:** <https://iwpr.net/sr/global-voices/nema-nista-od-povratka-kuci>